

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39. Fylke: Buskenuuds.
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: Nis.
 Emne: Høgtidsmat ved familiefester. Bygdelag:
 Oppskr. av: Ola i Aasen. Gard: Aasen.
 (adresse): Nisbyen. G.nr. 80. Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A. Fødselen.

- 1) Ja.
- 2) Helst enkelt vis, for at det ikke skulde bli for meget på en gang for barselkone, men det hente og hender at en par koner går i lag, og har ver sin ret å by på.
- 3) Ja det hente og hender vist det er to nabokoner at dem skal ha ver sin ret.
- 4) Det var nu først hedi dagen eller så at grøute kjærlingne begynte at komme. Men vist det var på et stød der det var småt med folket, så dem trode at det var lite mat der så jik dem nu ^{ja} da dem hørte at fødseln var over.
- 5) Ja det var nok vist lit forskjellig det det kom sig an på om dem viste om hin-an, dem vilde vel nødigt gå for mange i farsningen for barselkone blev lit sterkere, vad maten angik så var nu det ikke så farlig med for den kunde nu husets folk hjelpe til med og ja jart ende på vist det var nogle i huset
- 6) Ja i ældre tid så var det nok mest

gräut da, og den som faitvar. Men i den senere tid er det blit forandring med dette så nu blir det brukt mange slags retter både gräuter og av baker verker å andet.

7) Vist det var på et stad demviste at det var småt med mat, så hente det nok å kan hente enda at dem gik flere ganger med mat til barselkond, men de var og er det nu ikke akkurat med barsel mat dem går det var og er nu helst met lit av det sam dem vet det er lite av der.

8) Ja det har nok og er nok lit forskjellig det, for i eldre tid så var det nok mest i eit gräute span sam i dagelig tale blev kalt dyllle, dyllö, dylla. Det blev nemt i flere slags måtar. Men i det seinare så er det blit brukt forskjellige slags Rappan men helst ^{slav} staints, men ikke i blikk-potter. I eldre tid vist dem ikke hade dyllle selve så lærte dem av naban.

9) Ja det blev nemt barselgräut og gräutekjering selv om dem ikke hadö el har gräut da dem ^{gik og} går på barsel visit sam det nu heter.

10) Sam vanligst så var det nu Kanen selv sam gik men i enkelte høver så kunde det nok bli en datter eller også en tjeneste jente sam gik istan for Kana.

11) Vist manden fulkte med på visiten så blev det lat å av dei sam fik veta det.

12) Ja sam vanligst så om det var aldrig så småt i huset, var det da kommet sending i huset så var det nu å smaka på dette da, og illså var det å på traktering av det. Likarte der dem hadö noko å traktere av;

3
 i eldre tid da dem ikke hadde kamfyrer
 så dem ikke hadde anledning til Kunde den
 Kamsten å baka alle slags kaku å Kaker
 så var det vaffel og rumelbrø og løv, ja løv
 var nu også rumelbrø så at si, men dem
 var nu helst naka faitarø å skærø op
 i små stykker som blev kalt løv, også
 var det nu jærø stait lit sukker på.
 Men i det slingerø er det nu blit alle slags
 kaku og kaker dem blit traktert med,
 og kaffi da som nu var å er en selvfølge,
 ja en dram jærø da, i ser i eldre tid.
 Men at det var nogen forskjil vad slags
 kjan som var kammet har jeg ikke hørt om.

13) Det var barsål visit (er var, me varo, på
 barsål visit, då i var på barsål visit.)

14) Det var nok vist svært skjelden, det var
 vist det ikke i det heile fantes kvinfolk i
 huset andet hun som hadde født, da Kunde
 det nu hende at hun badd dem til sig
 senere, da hun var kammet op og til lit
 mer krafter, og det blev da kalt barsål.

15) Sam regel, men ikke altid, og det var nok
 vist for det at de ugifte skjæmdøst av sit
 arkam som var kammet.

16) Ja det er nu en 60-70 år siden at det
 blev en liten forandring med det at det ikke
 blev bare grønt dem hadde og byde barsål=
 Ronen, andet det blev lit av hvit til
 avveksting for hende, og nu er det nok
 vist mest baker verk som blir brukte
 andet mer skjelden grønt, og heller ikke
 av den gamle slags lenger.

17) Ja dem hadde nu bestandigt en gave
 til den nyföte da dem gik på visit,

det var nu helst et klædesplag el noget til et klædesplag el ei luvö el eit torklæ el noget til at bruke.

18) Ja nu er det nok helst at dem gir penger.

19) Det var nu først å fremst de sam var og er fadere, og enkelt nær slaktingen.

20) Ja det var barsäl.

21) Dem hade nok så vit jeg vet ikke nokon sending med ved slike anledninger, andet det var nok foreldrene som börgdä for bevestningen ved denne anledningen, men det var nu jarne til det at de sam var fadere skulde gi en fadergave, ja dem skulde vel ikke men skikken var slik at dem ga en gave liten el stor efter sam de selv vilde.

22) Nei det var nok frit det med disse gavene, dem ga efter ræn og hjertelaget. For jeg vet ikke om nogen mat sendinger ved slike handlinger.

23) Nu er det nok slike at dem gir gaver og det er nok av forskjellige slags, salvojemst ~~stander~~ og klædesplag og andet, men sam ofteste blir det git penger i dåpsgaver.

B. Födelsdag.

24) Aa nei födelsdagen blev nok ikke feiret serken for barn eller voksne i eldre tid.

25) Det var nok ikke for dem hade runda 50-60-70 år at det var tale om nogen födelsdag feiring i eldre tider.

26) Det var å er nu helst de næraste granam og dei nemaste skyffalka som blir bedt, men det hente og hender at det kammes ubudne gjæster i anledningen av dagen.

27) Det har været, og er lit forskjelligt med det, det er nu helst da det blir da dem er kamme op i årene 50 og 70 årene at dem nu læger sammen til gave for jubliansen, og det er da av både budne og ubudne.

28) Det var nu da dem kom op i årene at det blei lit stas ved fødselsdagen og da var det jærne til det at det skulde være lit ekstra til midags, eller ikke andet så var det lit ekstra til kaffen efter midan, men det var nu ikke nogen fast skikk.

29) Ja nu er det nok blit en anden skikk nu skal det være både sjokolade bløtkake kringle og en ti tolv andre slags kaker.

C. Konfirmasjon.

30) Den blev nok feiret i al stilhed i alfall av det almindelige folk da efter som jeg har set å hørt, men vorledes det var blant de finere og høiere klasser så som prest og andre omvigheds familier kjender jeg nok ikke til.

31) Ja nu blir det nok kalt konfirmasjonselskap så at si blant alt folket, det er nu kommet i skikk og bruk mer å mer de siste 60 åra.

32) Det er nu først og fremst de næraste släktingene og granane, og så blir nu læreren og presten budet men de kan nu ikke være med hos alle, men det hender nu at dem ikke halder selskapet samme dag alle da, og da kan prest og lærer delta på flere steder.

33) Nei nogen sendinger kjender jeg ikke til.

34) Ja det er nu blitt en skjik å gi gaver ikke bare av de som er budne men også av andre kjente som føle trang til det.

35) Nei ikke mig bekjent er nogen bestemte retter, det er av det likaste som huset har at ty på, både til midags og kaker til kaffin, så her tror jeg nok dem baker sine kaker selve nu.

D. Bryllup.

36) Nei jeg kan nok ikke huske det, men jeg husker at det blev fortalt av lit eldre folk at det hente at dem hadde et lite selskap da dem blev forlovet men det var nok vist over skjeldent, så det var vist likesam en nyhet blant folket så det spurdes omkring i bygda.

37) Ja det var nu til det at gutten el å si manden gikk til jenta el å si kvinden han skulde ha el kanskje heller si skulde forlåtve sig med og så skifte dei ringa sam dei sa, men det var mange tider at manden ikke hadde nogen ring, for den tiden da dem brukte sålv-ringer så var det nu en så kall dallring som kvinden brukte å få, og den egnde sig ikke å bruke til verdags for den var bred og med en krant med kruseduler på oppå siden. Nu er det jarne til det at dem reiser til byen når dem skal forlære sig for det er ikke nogen gulmed i bygda, enda er det å skrive 1/2 eller 1/3 og så blir dem sat på i al stilhet.

38) a. Ja i lit eldre tid så var det nu første dem kam så var det dram og öl i ein

ölbole som gik fra man til man så at
 si alle drak av samme bolle, ja var det
 nu rigtig mange så var det nu gaine en
 bolle som damene drak av også, denne
 ölballen den var da rosamåla, og så var
 det lit i hendene da til at biledi som
 dem sa, og det bestod av rumebrø rume-
 brø løv og vaffel, sa var det å sita med
 det i hendene og eta det. Og ^{da} så alle var
 kammet og før dem skulde til kirken
 så var det til bards da, og da var det
 smør å kaku (brød) løfssekling rume-
 brø vaffel og løv, og til pålag vist det
 var nogen da så var det ast å prim
 av ku og gjait, og mange tider ingen
 slags pålag og så kaffi da, efter så var
 det en reise dram. ^{det} ^{mange} ^{mal} tider det
 blev brugt kunde nu være lit forskjelligt det
 det kunde nu bli både fem å seks i døgnen.
 b) Da dem da kam fra kirken så var det
 dram og ål det første og så til bards og
 da var det nok som vanligst at det var
 majal (kogt kjøt å flesk og kjøtsupe) og
 efter det så vatt græute dyluten sat på
 bardet, dem ~~et~~ da ar dylla så langt
 dem rak omkring og så skifta dem da
 så dem skulde smaka så at si på alle,
 jeg kan da bemerke at kjøtsupen den
 blev sat på bardet i store fatt eller skå-
 ler som dem ått ar så vidt som dem
 rak, så på den måten vatt det minst en
 seks staker som ått ar samme fatt, og så
 gik ölballen rundt da ved bardet, og
 så var det nok hjerne en dram da også.

Åa lit senere da så var det kaffi med kaffi mat til, sam nu var rumebro lasekling vaffel og bøv. Tit Kveld da så var det nu lite forskjelligt ikke så ligt alle tider og stader, men jærne så var det risengryngrøt lasekling å smør å bøv å kaffi å samme tider var det nu melk med også og så ölbalen sam gik rundt da, og senere på natten så var det kaffi å matt sam nu bestod av lasekling smør å bøv å rumebro å vaffel, det siste var nu der dem dansa, og var det nu der dem brukte noget rusdrik som var, så var det nu pons også først på natten.

c) Ja da var det nok kogt kjødt og flæsk og kjøtsupe med urter og gryn som blev benemt til kalt sø, (me sto or sama sø fete)

d) Andag ja da var det nu til det at brurefejret gik jærne og serverte på sengen dei som lå i brylups gårdene og dei som lå i nabo gårdene var det nu kjøkenmesteren som gik og skulde skjenke på sengen, vist det var der dem brukte brenne vin, og det var nok mest alle i eldre tider, og da dem da var samlas at da så var det kaffi å matt og det vart nu ikke fæve ved eller tider, og til midags da var det nu helst lusefiske å jærne fiskesø å lasekling å patet (jeg skulde vel helst skrive fiskesupe) og jærne kamme grænte dylutn at da også. Tredi dag da var det nok det samme som de andre dagene, andet til midags da var det nu lite forskjelligt med midagen det var kjøt rester eller så.

Men tre dages bryllup er nu lange siden, her i bygda da. Der dem nu dansa i bryllupet, så begynte dem nu ikke til at danse før efter middagen, undtagen vist dem dansa på løva, og det var det dem brugte derfor var det nu at dem giffet sig om våren dem som skulde ha et stort bryllup med speleman og dans.

39) Ja det var nu høist forskjelligt det vist det var et bryllup som vara i flere daga så var det nu så at da måtte det være større sending og av flere slags. Vist det var bare en dags bryllup så var det nu helst at det var ei dyllø da somme hadde rumebrød og andre risensgrusgrønt, og atke andre hadde ei sendingsskæg med lipsekling rumebrød og løv i. Men vist det var flere dagers bryllup så var det både dyllø å ei sendingsskæg med oven nemte i, og vist dem ikke hadde nogen dyllø så hadde dei gjerne en embar med både kakke (brød) lipsekling rumebrød og vaffel og løv i, ved en dags bryllup så var det ei sendingsskæg med oven før nemte mat vare i før dei.

40) Nei det har jeg ikke set eller hørt noget om.

41) Nei ikke så vidt jeg har hørt.

42) Det var sending.

43) En av husses voksnere i huset eller om det var tjeneste jenten i huset.

44) Ja det var gjerne en liten fest en så kalt sendingssfest (el sendingsskveld.)

45) Ikke alle tider og alle steder.

46) De blev kalt relikvieringer.

47) Nei det er nu slut. Med det før det merke da, på de siste tyve årene å lit før også.

- 48) ja, for det meste da.
- 49) Ja det jar dem ogsaa iblant.
- 50) Da blir det nok ikke stort med bryl-
= lups-gaver, det blir bare av de mest skyldte
og næraste naboene da, om så er og ikke
altid det keller.
- 51) Nei det er nu ikke andet på tofti fem års
dagen da er det sølvbryllup, og på femti
års dagen er det guldbryllup da.

E. Gravøl.

- 52) Det var nu først grunde da, og enkelte
godt kjente, og de næraste slaktningene,
det var en bearmen som gik omkring i
granda å bad, og de som var uten om
granda dem blev budne ved brev eller
på en el anden måte allers.
- 53) Det var nu det meste to dager det da,
ja det var nu fem og sametider seks ogsaa.
- 54) Det var nu først öl drik og vist det var
branderin så var det en dram ogsaa, og så var
det til bords til kaffi og mat da iver sam-
dem kom, og så da alle var kommet og
tiden var at dem skulde til kirken eller
retne sagt kirkegården, så var det til bords
igjen til mat å kaffi, og så blev det sunget
en salme og kjørmeisteren halt så en tale
ved liket og sunget et vers igjen, og for
dem tok ut liket så var det en dram
en så kaldt reisedram. Og da dem kom
til baks fra kirkegården så var det nu
først midagen da, og da det var gået en
par tima så var det kaffi og mat nu
helst kaffi mat da så sam rumebrød
vaffel og lav. Og da det da lev^{om} par timar

el så, så var det kveldsmat, og før folk
skulde til at gå så var det gjerne kaffi
igjen, og vist det nu var på steder der
dem hadde meget av brøderne så var
det en dram i sær til midagen og ellers
også, ja jeg husker at dem laga og drak
todli pøns som vi sa den tid, og ølbølen
den gikk da runt til og jamt. Maten
den blev nu servert på et langbord den.

55) Nei det kjender jeg nok ikke til.

56) Ja det var midagen det ikke andet.

57) Du prøvde å grønsig med det ramet dei
hadde om det var lit trangt.

58) Du hadde nu helst sendingene med sig da.

59) Det kjender jeg nok ikke til her da.

60) Det har jeg ikke hørt noget om heller.

61) Nei desvære det har nok jeg ikke hørt om.

62) Det var nu ikke brøt alle begravelser
som var to dager, det var nu bare på
lit større steder det, og således døde det
bort lit efter lit med denne skikken, så
nu er det nok stor forskjell på dette på
mange måter for om dem har begravelsen
i hjemmet så er det også enkle på alle måter,
for nu er det til bards en gang før dem har
ut, og så er det midagen da dem kammes til
bake, og så er det jerne med kaffi lit efter
og så er det jerne ikke mer, det hender nu
også på samme steder at dem har kvelden
også for dem går hjem.

63) Alkoholforbruket har nu av tot lit efter
lit i begravelser så nu ser det ut som det
er aldeles slut med den i begravelser, for
vist begravelsen blir kalt i hjemmet så

er det samtens Njimebrugg som blir brugt eller noget lignende som blir brugt som drike, å vist begravelsen blir halt på et kaffel el noget lignende så er det lansäl el värtial som blir brugt som drike til maten.

⁶⁴⁾ Ja det er nok tilfælde det efter som jeg har erfart det her i bygda.

⁶⁵⁾ Ja det er nu mat å kaffi da får dem tar ut, og da dem kommer hjem igjen da så er det midagen som består gjerne av flere retter som gjerne først ret er en eller anden slags suppe og hoved retten er nu helst en slags kjøtt ret og så er det en eller anden slags fiske ret el en pudding og tilslut en slags dessert av et el andet efter som det falder, el efter så grust det skal være. Og om en stund efter midan så er det nu kaffi med kaffi mat til, og så er det samme steder og tider at dem skal ha kvælsmat også for dem går som består av en slags fiske ret el også av en el anden slags grønt eller noget andet.

⁶⁶⁾ Nei det er det nok slutt med nu.

⁶⁷⁾ Ja dem har nok begynt meget med det nu i det siste

⁶⁸⁾ Åa det er nu i de siste tyve årene at det er begynt mer og mer med dette.

⁶⁹⁾ Åa det er nok over femti år siden dem begynte med det, men det er nu først i de siste tyve årene at det er blitt almindeligt, og enda finst det dem som ikke avventer dæsfal i avisen. Men i de siste årene har dem begynt at bede til begravelse også kjædem avetisement i avisene samtidigt som dem avventer dæsfaldet.

VII

F. Nye fester.

- 70) Åa nei ikke akkurat det så vidt jeg har kunnet skjønne, eller opdaget noget av her i bygda enda da.
- 71) Det er nok en del som har begynt at feire morsdagen, nu i de aller siste år kan kan si de siste ti år, men det ser ut til at den skjiken brei sig mer og mer.
- 72) Nei så vidt jeg kan skjønne eller har hørt så har dem nok ikke begynt at feire farsdagen noget her i bygda ennå.
- 73) Ja dem prater om morskake har jeg hørt, men hvordan ^{den} ser ut er laget har jeg ingen anelse om.
- 74) Ja man ser nok at bakerne avenserer kaker til morsdagen her på stædet og andre steder også. Og så ser dem am det hjemme aviser og til å mer hjemme radior, så det ser ikke ut for andet dem får tilskyndelser nok uten fra nu partiden.
- 75) Det var nok først og fremst hjemme avisene, og hjemme folk som hadde vært i byen en tid, og således blev, den spredt utover bygden nok så fort, men det er nu ikke alle som har tatt efter indnu, og så har dem fundet på at det skal være gaver også på morsdagen.